

3. Лозицкий В. Л. Феномен клипового мышления и информационно-коммуникационные технологии в высшем профессиональном образовании // Научные труды Республиканского института высшей школы. – 2016. – С. 375–379.
4. Солоня Ю. Розроблення підходів щодо трансформації «кліпового» мислення майбутніх учителів біології способами організації навчально-дослідницької діяльності у фаховій підготовці. – URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/13/part_1/36.pdf (дата звернення: 12.04.21).
5. Тоффлер Э. Шок будущего / Тоффлер Э. – Москва: АСТ, 2002. – 557 с.
6. Чиркова Т. И. Проблема преодоления клипового сознания молодёжи в профессиональной подготовке психологов на уровне бакалавриата // Психологическая наука и образование. – 2016. – Т. 8. – № 1. – С. 45–61.

УДК 37+159.9:01

*Лапаєнко Світлана Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач сектору наукової інформаційно-бібліографічної діяльності
відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського*

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ В ТЕРМІНАХ, ПОНЯТТЯХ, ПЕРСОНАЛЯХ

Сучасний розвиток педагогічної і психологічної наук детерміновано різноманітністю методологічних, теоретико-методичних та практичних завдань. Адже значно розширилася тематика досліджень, постали новітні наукові напрями, збагатився їх понятійний апарат, постійно відбувається поповнення новими емпіричними даними. Саме тому зростає попит на отримання науково-достовірної інформації, фактів про розвиток науки,

наукових галузей. Традиційно джерелом отримання такої інформації є довідники, словники, енциклопедії, в яких узагальнено і об'єктивно відображено систематизовану інформацію за різними напрямками освіти й науки.

Реформи у сфері вітчизняної системи освіти актуалізують відповідну проблематику в національній універсальній енциклопедії – «Великій українській енциклопедії» (ВУЕ), що потребує введення нових термінів і понять, розширення кола персоналій, інформації про українські та міжнародні освітні інституції тощо. Укладені тематичні реєстри гасел (далі – ТРГ) з напрямів «Педагогічні науки» (Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Педагогічні науки» / Відп. ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. – Київ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2020. – 112 с.) і «Психологічні науки» (Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Психологічні науки» / Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» – рукопис) можуть слугувати основою для ґрунтовного тлумачення відповідних понять.

Метою запропонованих ТРГ є окреслення фактографічності та багатогранності психолого-педагогічних знань, категоризація та систематизація інформативно-довідкового матеріалу задля комплексного осягнення поданого сегменту гасел. Зміст реєстрів є підґрунтям для створення контенту ВУЕ завдяки визначенню основних понять, об'єктів та явищ педагогічної і психологічної наук як сфери особливої професійної практичної діяльності в системі освіти, у галузях промисловості, державного управління, медицини, культури, спорту, професійного розвитку, військової справи, юриспруденції, економіки, реклами, літератури, екології тощо.

Вибір, сутність та форма визначення педагогічних і психологічних понять ґрунтуються на тому, що реєстр повинен виконувати інформативну, комунікативну та нормативну функції. А основними принципами (критеріями), якими керувалися укладачі ТРГ, є науковість, повнота, достовірність у поданні матеріалів та якість викладу інформації.

Включення психологічної науки до процесу вирішення практичних завдань в галузі освіти істотно змінює умови розвитку її теорії та вимагає психологічної компетентності у розв'язанні завдань, які виникають в тій чи іншій формі у всіх сферах життя суспільства та визначаються переважно людським чинником як широким колом соціально-психологічних, психологічних та психофізіологічних властивостей, що притаманні людям та виявляються в їхній конкретній діяльності.

Тісний зв'язок психології та педагогіки підтверджується наявністю окремої галузі психологічного знання – педагогічної психології, яка вивчає психологічні основи педагогічного процесу (навчання, виховання та розвитку). Так, педагогіка широко використовує знання про психологічні закономірності навчання та виховання. Окремі галузі психології (зокрема, педагогічна і вікова психологія) пов'язані з розділами теорії і методики виховання та розвитку, дидактикою, методиками викладання окремих навчальних дисциплін. Педагогіка враховує закономірності мислення, сприймання, пам'яті, уваги, динаміку засвоєння знань, формування вмінь, навичок, природу інтересів і здібностей, психологічні закономірності розвитку особистості в цілому. А психологія, у свою чергу, активно використовує педагогічні знання для дослідження процесів формування особистості.

Важливим завданням даних ТРГ, як своєрідних термінологічних довідників (словників), є ознайомлення широкого кола читачів із специфічними педагогічними й психологічними термінами, допомога фахівцям в оволодінні професійною мовою, забезпеченні успішного спілкування і взаємодії в різних соціальних групах, попередженні конфліктних ситуацій, самопізнанні, вирішенні особистісних психологічних проблем тощо.

Отже, тематичні реєстри гасел укладено з метою узагальнення та систематизації термінів з психології, педагогіки, освіти, науки, що включені до універсального видання «Велика українська енциклопедія» з напрямів

«Педагогічні науки» і «Психологічні науки». Реєстри містять перелік найбільш уживаних педагогічних і психологічних понять, термінів і категорій, що відображають як досвід, так і сучасний стан розвитку науки. До реєстрів включені також і деякі поняття, що входять в систему інших наук: філософії, соціології, медицини.

Пропоновані ТРГ орієнтовані на широке коло користувачів: фахівців, які цікавляться проблемами педагогіки і психології, енциклопедистики, біографістики, студентів, науковців, працівників освіти, аспірантів і докторантів, слухачів системи підвищення кваліфікації, післядипломної освіти, усіх, хто цікавиться, педагогічною і психологічною науками та використовують в своїй роботі психолого-педагогічні знання.

УДК 316.257

*Льовкіна Олена Геннадієвна,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри психології та соціології
Університету ДФС України;
Мустафасєв Геннадій Юсифович,
кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології та соціології
Університету ДФС України*

ЕСТЕТИКО-ГНОСЕОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ПОДОЛАННЯ ВІДЧУЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В. БЕНЬЯМІНА

На сьогодні світова цивілізація характеризується глобальною морально-духовною та соціокультурною кризою. Цю кризу не здатна зафіксувати вестернізована споживацька свідомість та позитивістська наука. Негативні наслідки духовного колапсу набувають глобального розповсюдження. У культурній сфері кризові явища проявилися у превалюванні вульгаризованої масової культури та у гедоністичних крайнощах масового суспільства.